

WŁADYSŁAW MAKARSKI

Lublin

NAZWISKO *SAWICKI*

Nazwisko stanowi obok imienia stały urzędowo nakazany współkomponent miana osoby, który służy jedynie jej identyfikacji. Cel ten spełnia w dostatecznym stopniu sama forma nazewnicza. Drugi element znaku językowego, jakim jest każda nazwa, tj. jego znaczenie, staje się tak w wypadku antroponimów, jak i wszelkich ononimów czymś nieistotnym w ich funkcjonowaniu. Odkrywanie treści nazw, niejednokrotnie zleksykalizowanych, a więc nieprzejrzytych pod względem słowotwórczym i znaczeniowym – może stać się zadaniem badawczym, którego spełnienie pozwala dopiero w pełni ocenić dany znak nazewniczy, bo nie tylko w asemantycznym ujęciu synchronicznym, ale i w znaczeniowym aspekcie historycznym.

Takiej pełnej analizie będzie poddane nazwisko *Sawicki*.

Reprezentuje ono pod względem słowotwórczym typ nazwiska przymiotnikowego na *-cki* (*Biernacki, Krasicki, Łęcki*), który stanowi wariant szerszej klasy nazwisk na *-ski* (*Jaworski, Kowalski, Pawłowski*). Model na *-cki* z węzłem morfologicznym *-c- < -czs- < *-kBs-, -c- < -cs- lub -c- < -ts-* jest warunkowany typem podstawy nazwy z tematycznym *-k-, -c-, -t-*, np. *Łęcki* : *Łąka + ski, Krasicki* : *Krasice + ski, Biernacki* : *Biernat + ski*.

Formy na *-ski (-cki)* bądź wtórne z rozszerzonym formantem w rodzaju *-owski* (*Janowski, Kochanowski*), *-iński* (*Czapliński, Jagodziński*) stanowią – poza nazwiskami patronimicznymi na *-(ow)ic(z)* (*Kmicic, Wąsowicz*) i przezwiskowymi o różnorodnej strukturze (*Łabaj, Łoś, Niedużak*) – jeden z najbardziej charakterystycznych modeli nazwisk polskich. Typ ten notowany od XIV w. zachował swoją żywotność do dziś¹. Przy stałym sufiksie

¹ K. R y m u t, *Nazwiska Polaków*, Warszawa 1991, s. 49-50.

przymiotnikowym *-ski* model ten mieści w sobie różnego rodzaju podstawy: toponimiczne, antroponimiczne i apelatywne.

Pierwotną bazą dla nazw osobowych na *-ski* były toponimy, przede wszystkim odnoszące się do miejscowości (ojkonimy). Odtoponimiczny przymiotnik na *-ski* zgodnie z funkcją zależnościową sufiksu odniesiony do człowieka mógł oznaczać: a) jego przestrzenny związek z daną miejscowością (że jest jej stałym mieszkańcem), b) związek genetyczny (że pozostając poza daną miejscowością, z niej się wywodzi) oraz c) jego stan posiadania (że jest właścicielem danej miejscowości). Ten ostatni rodzaj relacji, gdzie dzierżawczość jest warunkowana stałością zamieszkiwania w danej miejscowości przez właściciela ziemskiego, wyrażało miano osobowe przedstawicieli jednej tylko grupy społecznej – szlachty. Wszędzie tu syntetyczna postać nazwy osobowej na *-ski* (*-cki*) w swojej funkcji lokalizującej (później także posesywnej i patronimicznej) jest wtórna w stosunku do form analitycznych przyimkowo-rzeczownikowych: *Garbowski*, wcześniej ‘ktoś mieszkający w *Garbowie*’, ‘pan na *Garbowie*’; *Potocki*, wcześniej ‘ktoś mieszkający w *Potoku*’, ‘pan na *Potoku*’.

Poszukiwaną podstawą dla badanego nazwiska *Sawicki* mogła być nazwa miejscowa *Sawic(z)e*. Toponim ten w formie spolonizowanej, wtórnej do rus. *Savi(-y)či*, odnosi się do 18 miejscowości zlokalizowanych na Kresach Wschodnich I i II Rzeczypospolitej: na Podlasiu – 2 razy w pow. sokołowskim; na Białorusi i na Litwie – po 3 razy w pow. lidzkim i słonimskim, po 2 razy w pow. oszmiańskim, słuckim i rzeczyckim, po 1 razie w pow. wilejskim, bobrujskim, nowogródzkim i wołkowyskim².

Toponim rus. *Savi(-y)či*, pol. *Sawic(z)e* należy do klasy nazw patronimicznych – jednego z historycznych ogólnosłowiańskich typów toponomastycznych, który obecny jest tak na terenach ruskich, jak i polskich, ale z właściwym sobie zróżnicowaniem stratygraficznym.

Podstawę badanego toponimu stanowi ruskie imię *Sava* związane z hagonimią Kościoła wschodniego (prawosławnego, a od unii brzeskiej w 1596 r. także greckokatolickiego). Jest to imię starochrześcijańskie noszone przez kilkunastu świętych, w tym przez cieszącego się wielką popularnością w tym Kościele Sabę Jerozolimskiego z V-VI w., założyciela klasztoru Mar

² *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. T. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, t. X, Warszawa 1889, s. 343, 344-346.

Saba na Pustyni Judzkiej, jednego z najstarszych w chrześcijaństwie³. W źródłach staroruskich imię to jako *Sava*, *Savva* lub w formach pochodnych *Sav(v)ka*, *Sav(v)ica*, *Sav(v)atij* jest wielokrotnie notowane począwszy od XI w.⁴ Na gruncie ruskim jest to imię używane do dziś⁵. Nierzadko odnajdujemy to miano, jak też jego formy pochodne *Sawka*, *Sawina*, *Sawczyc(z)*, w łacińskich i polskich średniowiecznych oraz w późniejszych dokumentach kancelarii polskiej dotyczących terenów ruskich I Rzeczypospolitej⁶. Do literatury polskiej weszło to imię jako miano kozaka *Sawy* Calińskiego, partyzanckiego dowódcy konfederatów barskich, upamiętnionego przez H. Rzewuskiego w *Pamiętkach Soplicy* oraz przez J. Słowackiego w *Beniowskim* i w *Śnie srebrnym Salomei*⁷.

Omawiane imię w postaci fonetycznej *Sav(v)a* – nawiązujące bezpośrednio do greckiego Εαββασ, a pośrednio do starochrześcijańskiej postaci *Saba*, wywodzonej od hebrajskiego *saba* ‘zajęcie, niewola, zmiana’⁸ lub aramajskiego *saba* ‘starzec, dziad’⁹ – ma zgodnie z regułami adaptacyjnymi ruskimi form nowogreckich nowsze *v* zamiast klasycznego *b*, por. analogiczne *Ambrosij*, *Jakov*, *Vlas* przy zachodniochrześcijańskich postaciach tych imion *Ambroży*, *Jakub*, *Błażej*¹⁰. Polskim fonetycznym odpowiednikiem badanego imienia winna być postać **Saba*.

Nazwy patronimiczne *Sawic(z)e*, oznaczające pierwotnie synów (potomków) *Sawy*, mogły pojawić się w różnym czasie. Jak wynika ze szczegółowego studium poświęconego temu typowi toponimicznemu na ziemiach ruskich¹¹, nazwy na *-iči* powstawały tak w okresie staroruskim, jak i później, kiedy to tworzono już toponimy pseudopatronimiczne według

³ H. F r o s S l., F. S o w a, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków 1975, s. 404; A. M a l e c, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków 1994, s. 321.

⁴ T. S k u l i n a, *Staroruskie imiennictwo osobowe*, cz. II, Wrocław–Warszawa 1974, s. 214.

⁵ N. A. P e t r o v s k i j, *Slovar' russkich ličnych imen*, Moskwa 1980, s. 192.

⁶ *Słownik staropolskich nazw osobowych*, red. W. Taszycki [i in.], t. V, 1977-1980, s. 19.

⁷ W. K o p a l i Ń s k i, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 1987, s. 1041.

⁸ F r o s, S o w a, dz. cyt., s. 404; J. B u b a k, *Księga naszych imion*, Warszawa 1993, s. 276.

⁹ M a l e c, dz. cyt., s. 321.

¹⁰ T. R o t t - Ż e b r o w s k i, *Różnice w zapożyczeniach greckich w języku polskim i rosyjskim*, „Slavia Orientalis”, 20(1971), z. 2, s. 166.

¹¹ O. A. K u p č y n s' k y j, *Najdavniši slovjans'ki toponimy Ukrajiny jak džerelo istoriko-heohrafičnych doslidžen' (Heohrafični nazvy na -yči)*, Kyjiv 1981.

średniowiecznego wzorca patronimicznego. *Sawice* z podstawą imienną chrześcijańską należały do późniejszej warstwy patronimików. W świetle szczegółowej analizy mapy toponimicznej Podlasia patronimika jawią się jako nazwy najczęściej poświadczane w XV-XVI w. Sporadycznie są odnotowywane pierwszy raz także po tym okresie¹². W tym szerokim przedziale czasowym mogły się również znaleźć rozrzucone po rozległych Kresach *Sawic(z)e*. W relacji do każdego z tych toponimów o zróżnicowanej metryce mogło pozostawać tworzone lokalnie nazwisko *Sawicki*.

Ruska odantroponimiczna podstawa *Sava* określa również ruski charakter toponimicznego derywatu *Saviči*, spolszczone *Sawic(z)e*. Taki jednak językowy rodowód tej nazwy miejscowej nie determinuje takich samych genetycznych właściwości kolejnej pochodnej formy: nazwiska *Sawicki*. Antroponim ten, zachowując ruskie cechy podstawy, mógł mieć od początku formant w postaci fonetycznej polskiej *-cki*, a nie ruskiej *-ckij*. Całe miano przyjmuje wtedy postać hybrydalną rusko-polską. W tym wypadku nazwisko może oznaczać właściciela *Sawic(z)* lub przybysza z *Sawic(z)* – Polaka, a nie Rusina. Taka możliwość interpretacji przynależności etnicznej nosiciela nazwiska *Sawicki* wyrasta z realiów etniczno-osadniczych terenów Wielkiego Księstwa Litewskiego wyznaczonych przez zasięg nazw geograficznych *Sawic(z)e*, które stanowiły podstawę tego antroponimu.

Było to terytorium penetrowane przez element zachodniosłowiański (Mazowszan) począwszy już od czasów plemiennych. Z wczesną epoką historyczną związane jest na terenach Litwy powstanie osadnictwa jenieckiego. Od XIII w. miejscami polskiego zasiedlenia były miasta, dokąd napływali głównie z Mazowsza i Podlasia kupcy oraz rzemieślnicy wręcz zapraszani przez władców litewskich. Mieszczaństwo polskie, którego udział liczbowy w miastach musiał być od początku znaczny, nie uległo procesowi wynarodowienia, lecz przetrwało do czasów unii z Polską w 1385 r., a potem w ramach jednej Rzeczypospolitej jeszcze wzmocnione nadawało coraz silniejsze piętno społecznościom miejskim Litwy.

Zasiedlana przez Polaków była także wieś. Ważną rolę kolonizacyjną już w XV w. na Litwie odegrała drobna szlachta zagonowa, która tam przybywała wbrew obowiązującemu wtedy prawu zakazującemu osiedlania się cudzoziemców. Notowane są nadania majątków i ziemi przez Jagiełłę i jego

¹² A. K o n d r a t i u k, *Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostoczczyzny*, Warszawa 1974, s. 251-253; I. H a l i c k a, *Nazwy miejscowe środkowej i zachodniej Białostoczczyzny. Dzierżawcze, patronimiczne i rodzinne*, Warszawa 1976, s. 224-225.

następców kościołom i klasztorom katolickim, a także szlachcie polskiej, co powodowało ruchy migracyjne również polskiej ludności służebnej (urzędników, rzemieślników) i rolników.

Najwięcej kolonistów polskich dostarczało Podlasie, które do 1320 r. zostało już całkowicie zawojowane przez Litwę i pozostawało w jej granicach do czasu unii lubelskiej w 1569 r., kiedy to weszło do Korony. W XIV w. było ono już gęsto zaludnione, zatem polski element osadniczy mógł ekspandować z tego obszaru na wschód bez przeszkód formalnych już przed XVI w. Całkiem otwarte dla ludności polskiej (szlachty, mieszczaństwa, chłopstwa) stało się Wielkie Księstwo Litewskie po jego zjednoczeniu z Polską mocą traktatu lubelskiego z 1569 r. Ilościowe nagromadzenie Polaków na Litwie doprowadziło do powstania tam silnych miejskich skupisk Polaków, a nawet dużych wysp językowych polskich (wileńskiej, kowieńskiej i smołwieńskiej)¹³.

Zatem lokowane na Litwie w różnym czasie osady mogły być od początku litewskie, ruskie, polskie lub mieszane. Niejednorodny również charakter mogły one przybrać dopiero w trakcie swego rozwoju. Tak właśnie mogło być w wypadku pierwotnie ruskich *Savič*, zamieszkanym najpierw przez potomków ruskiego *Savy*, do których z czasem mógł dołączyć element napływowy polski. Polakami albo – co bardzo charakterystyczne dla Kresów – spolonizowanymi Rusinami lub Litwinami mogli być właściciele *Sawic(z)* otrzymujący daną osadę z nadania. Drugim bowiem poza akcjami osadniczymi polskim źródłem polskości na badanych terenach były procesy asymilacyjne: dokonująca się w XVI i XVII w. polonizacja różnorodnych społeczności miast (litewskiej, ruskiej, tatarskiej, żydowskiej) oraz całego stanu szlacheckiego: ruskiego i litewskiego, przeważnie już zrutenizowanego¹⁴. W XIX w. polonizacji ulegała także na pewnych obszarach wiejska ludność litewska¹⁵.

Z wyprowadzanymi od bazy toponimicznej *Sawic(z)e* nazwiskami szlacheckimi lub włościańskimi *Sawicki* wiąże się ich zróżnicowanie chronologiczne: dłuższa tradycja nazewnicza szlachecka, krótsza chłopska.

¹³ J. N a t a n s o n - L e s k i, *Rozwój terytorialny Polski od czasów najdawniejszych do okresu przebudowy państwa w latach 1569-1572*, Warszawa 1964, s. 148; Z. K u r z o w a, *Język polski Wileńszczyzny i kresów północno-wschodnich XVI-XX w.*, Warszawa-Kraków 1993, s. 17-43.

¹⁴ K u r z o w a, dz. cyt., s. 34 nn.

¹⁵ H. T u r s k a, *O powstaniu polskich obszarów językowych na Wileńszczyźnie*, [w:] *Studia nad polszczyzną kresową*, t. I, 1982, s. 19-121.

Miano szlacheckie *Sawicki* ze względu na typ słowotwórczy należy do najstarszych nazwisk polskich. Typ ten, wyrażający się pierwotnie rejestrowanymi już od XIV w. formami nie dziedziczonymi i zmiennymi (posiadacz *Potoka*, czyli pan *Potocki*, mógł się stać *Łęckim*, jeśli zamieszkał w *Łące*), upowszechnił się w postaci dziedziczonego już nazwiska od XVI w.¹⁶ Stałe zaś nazwisko chłopskie występuje na ziemiach polskich dopiero od końca XVIII stulecia w zaborze austriackim i pruskim, a od początku w. XIX w rosyjskim¹⁷. Ten wymóg administracyjny nadania rodzinom chłopskim drugiego poza imieniem członu nazwy osobowej uruchomił nowe mechanizmy tworzenia nazwisk: typ nazwiska tylko odmiejscowego na *-ski (-cki)* już nie wystarcza. Będzie o tym mowa dalej.

Wskazana odległa tradycja nomenklatury szlacheckiej na *-ski (-cki)* znajduje odbicie w odniesieniu do badanego miana *Sawicki* w historii szeregu rodów o tym nazwisku, pieczętujących się wspólnym znakiem herbowym. W *Herbarzu polskim* K. Niesieckiego z początku XVIII w., uzupełnionym o materiały późniejsze, mowa jest o rodach *Sawickich* herbu Cholewa w woj. brzeskim, herbu Lubicz w woj. podlaskim, herbu Nowina w ziemi mielnickiej, herbu Ślepowron w woj. wileńskim¹⁸, a w wykazie rodzin szlacheckich z XIX w. uwzględniono ponadto *Sawickich* herbu Wieniawa w ziemi drohickiej i herbu Jastrzębiec na Litwie¹⁹.

W *Złotej księdze szlachty polskiej* wymieniono przedstawicieli *Sawickich* wśród senatorów i dostojników dawnej Polski: Melchiora, wojewodę brzeskolitewskiego (zm. 1667), Dominika, kasztelana brzeskiego (zm. 1698), Macieja, pisarza Wielkiego Księstwa Litewskiego i kasztelana podlaskiego (zm. 1581)²⁰. K. Niesiecki ocenił zasługi *Sawickich* na polu literackim i naukowym, wskazując m.in. na takie wczesne ich dzieła, jak wspomnianego już wyżej Melchiora *Cienie żałobne po jasnych promieniach wierszem, na pogrzebie Katarzyny z Sokolińskich Kiszczyny wojewodziny Połockiej* (Wilno

¹⁶ R y m u t, dz. cyt., s. 24.

¹⁷ Tamże, s. 25.

¹⁸ *Herbarz polski* Kaspra Niesieckiego S. J. powiększony dodatkami z późniejszych autorów, rękopismów, dowodów urzędowych i wydany przez Jana Nep. Bobrowicza, t. VIII, Lipsk 1841, s. 286-288.

¹⁹ *Wykazy polskich rodzin szlacheckich w opracowaniu Dr. Fil. S. J. Strykoń-Kasprzyckiego i Księdza Michała Dmowskiego*, [w:] *Polska encyklopedia szlachecka*, t. XI, Warszawa 1938, s. 12.

²⁰ *Senatorzy i dostojnicy dawnej Polski. Zestawił alfabetycznie Józef Mycielski*, [w:] *Złota księga szlachty polskiej*, t. XXI, Poznań 1899, s. 112.

1640), prace teologiczne ks. Kaspra *Sawickiego* w rodzaju *Replica na Nowiny z Poznania, które Minister jeden rozsiał po Prusiech* (Kraków 1614) lub *Foremna zgoda, albo istna wrzawa między Ewangelikami* (Kraków 1616)²¹.

Na podstawie różnorodnych źródeł heraldycznych daje się ustalić najbardziej odległych antenatów różnych rodów *Sawickich*, sięgających korzeniami końca XV w. Są to: *Sawicki* herbu Lubicz i *Sawicki* herbu Wieniawa, obaj z 1500 r. Pierwszy związany był z *Sawicami* sokołowskimi, drugi z *Sawiczami* drohickimi²², zatem oba najstarsze rody *Sawickich* wywodzą się z Podlasia. Pozostałe rodziny są związane z większym terytorium Wielkiego Księstwa Litewskiego²³. Notowany w *Złotej księdze szlachty polskiej* ród *Sawickich* w Poznańskim jest gałęzią wyrosłą z pnia kresowego²⁴. Powyższe dane heraldyczne korespondują z wynikami badań onomastycznych, wskazujących na taką właśnie wschodnią geografii nazwiska *Sawicki*.

Podstawa toponimiczna *Sawic(z)e* nie jest jednak jedyną bazą nazewniczą badanego nazwiska. Produktywność wyrazistego typu antroponimicznego na *-ski (-cki)* spowodowała, iż sufiks ten, często rozszerzony o *-ow-*, *-ew-*, *-eń-*, *-iń-*, *-ań-*, stawał się formantem patronimicznym lub strukturalnym wykorzystywanym do tworzenia od XVI w. nazwisk także od podstaw antroponimicznych, np. *Janowski* : *Jan*, *Kubiński* : *Kuba*, *Pawłowski* : *Paweł*, czy apelatywnych, np. *Kowalski* : *kowal*, *Piekarski* : *piekarz*²⁵. Ten sam model był wykorzystywany do przekształcania istniejących już nazwisk patronimicznych, np. *Boguszewicz* > *Boguszewski*, *Bronic* > *Bronicki*, czy przezwiskowych, np. *Łapa* > *Łapiński*, *Sosna* > *Sosnowski*, *Wilk* > *Wilczyński*, *Żuk* > *Żukowski*. Był także wzorem dla patronimików, np. *Barański* : *Baran*, *Barszczewski* : *Barszcz*. Procederowi tworzenia takich nazwisk, postrzeganych powszechnie jako szlacheckie, sprzyjała chęć nobilitacji danego nazwiska²⁶.

Wtedy miano *Sawicki* mogło być wtórne w stosunku do formy patronimicznej *Sawic* – później także *Sawicz* w wyniku wyrównania po XVI w.

²¹ *Herbarz polski Niesieckiego*, t. VIII, s. 286-287.

²² *Polska encyklopedia szlachecka*, t. XI, s. 12.

²³ Zob. przypisy 18 i 19.

²⁴ *Złota księga szlachty polskiej*, t. II, Poznań 1880, s. 240, przypis 5.

²⁵ R y m u t, dz. cyt., s. 52.

²⁶ J. S. B y s t r o Ń, *Nazwiska polskie*, Lwów–Warszawa 1936, s. 112-132.

ogółu patronimików polskich na *-ic* do ruskiego typu na *-ič* (por. *Klonowic, Szymonowic*, ale *Naruszewicz, Piramowicz*) – do dziś widocznej w antroponimii ruskiej jako *Savič*²⁷, rejestrowane jako nazwisko 5 rodów herbowych w I i II Rzeczypospolitej²⁸, obecne także w dzisiejszej Polsce w postaci *Sawic* lub *Sawicz*²⁹. Tego rodzaju przekształcenia obserwowane były szczególnie na Litwie. Jak pisze S. Bystron, „nazwisko patronimiczne, tak powszechne u szlachty na ziemiach litewsko-białoruskich, nie było w takiej cenie jak przymiotnikowe, w Koronie uchodziło za mieszczańskie. Nie można się więc dziwić, że znaczna część szlachty tamtejszej przybrała nazwiska przymiotnikowe i tą drogą upodobniła się zupełnie do szlachty koronnej; czasami zaś po prostu sufiks *-ski* wszedł na miejsce dawnego odojcowskiego”³⁰. W tej grupie mieściłoby się także nazwisko *Sawicki*, wcześniej *Sawic(z)*.

Zjawisko mechanicznego tworzenia nazwisk na *-ski, -owski, -iński, -eński, -ański, -cki* przybrało na sile w związku z urzędowym nadawaniem metrykalnego nazwiska chłopom i Żydom w końcu XVIII i na początku XIX w. na mocy rozporządzeń władz zaborczych. Wtedy każda podstawa nazwiska była dobra. Dla nazwiska chłopskiego *Sawicki* mogła to być istniejąca już gotowa forma *Sawicki*, oznaczająca przybysza z jakichś *Sawic(z)*, forma patronimiczna *Sawic(z)*, oznaczająca syna *Sawy*, czy wreszcie imię *Sawa*, do którego dodano rozszerzony formant *-icki*, wyabstrahowany ze struktur w rodzaju *Dwornicki, Janicki, Krasicki, Próchnicki*³¹. Przy tych podstawach antroponimicznych nazwisko *Sawicki* określałoby status etniczny nosiciela jako ruski.

Wskazana wielość źródeł miana *Sawicki* (szereg toponimów *Sawic(z)e*, z których każdy mógł być podstawą antroponimu, patronimicum *Sawic(z)* lub imię *Sawa* popularne na całych szerokich Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej) sprawiła, iż omawiany derywat należy do grupy nazwisk często spotykanych. W *Słowniku nazwisk współcześnie używanych w Polsce*, opracowanym na podstawie materiałów Rządowego Centrum Informacyjnego PESEL z r. 1990, odnotowano 31 808 obywateli o nazwisku *Sawicki(-a)* na

²⁷ P e t r o v s k i j, dz. cyt., s. 192.

²⁸ *Polska encyklopedia szlachecka*, t. XI, s. 12.

²⁹ R y m u t, dz. cyt., s. 237; *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. VIII, Kraków 1994, s. 307.

³⁰ B y s t r o Ń, dz. cyt., s. 115.

³¹ Por. R y m u t, dz. cyt., s. 51.

ogólną liczbę 36 440 055 mieszkańców Polski uwzględnionych w tym spisie³². Stawia to omawiane nazwisko w rzędzie tak powszechnych form nazewniczych, jak *Maciejewski* 31 224³³ czy *Adamski* 28 406³⁴, znacznie jednak niżej niż *Pawłowski* 52 744³⁵ czy *Wojciechowski* 63 519³⁶. (Najbardziej popularne nazwisko polskie *Kowalski* liczy 131 940 jednostek³⁷). Dziś *Sawiccy* są obecni w całej Polsce, przy czym znaczny ich procent przypada na jej województwa zachodnie i północne³⁸, zasiedlone przez przybyszów z Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej, co raz jeszcze potwierdza wschodnią proveniencję tego nazwiska.

Są wśród tej znacznej liczby nosicieli nazwiska *Sawicki* różne ich rodowody. Na podstawie dzisiejszej formy nie sposób jednoznacznie określić historii danego nazwiska. Dla osiągnięcia tego celu należałoby zbadać historię każdej rodziny. Tu istotny może się okazać jej XIX-wieczny i późniejszy status społeczny. Stan chłopski przy założeniu jego niezmienności sugeruje chłopski rodowód nazwiska, status inteligencki, nawiązujący z reguły do wcześniejszego szlacheckiego, mógłby być sygnałem takiegoż rodowodu nazwiska.

Przeprowadzone wyżej badania onomastyczne nad nazwiskiem *Sawicki* miały charakter typologiczny, a nie jednostkowy. Doprowadziły do ustaleń dotyczących całej klasy nazwisk o tej samej postaci. Jest to nazwisko genetycznie związane bezpośrednio lub pośrednio z ruskim imieniem *Sava*. W zależności od rodzaju podstawy, stanowiącej bezpośredni budulec nazwiska *Sawicki*, może ono mieć charakter genetycznie ruski: przy podstawie antroponimicznej *Sava*, *Savij*, albo ruski bądź polski przy bazie toponimicznej *Sawic(z)e*. Z tymi ustaleniami wiąże się rozmaite nacechowanie socjalne nazwiska: jest nazwiskiem szlacheckim, a od 2. połowy XIX w. inteligenckim (odtoponimicznym lub wtórnym do patronimicznego *Sawic(z)*), bądź też mieszczzańskim lub chłopskim (odimiennym lub odpatronimicznym).

Miano *Sawicki* mieści się w licznej klasie nazwisk niegenetycznie polskich związanych z mieszkańcami rozległych Kresów Wschodnich I i II

³² *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. VIII, s. 307.

³³ Tamże, t. VI, Kraków 1993, s. 103.

³⁴ Tamże, t. I, Kraków 1992, s. 282.

³⁵ Tamże, t. VII, Kraków 1993, s. 243.

³⁶ Tamże, t. X, Kraków 1995, s. 283.

³⁷ Tamże, t. V, Kraków 1993, s. 226.

³⁸ Tamże, t. VIII, s. 307.

Rzeczypospolitej lub z ludźmi stamtąd się wywodzącymi, którzy bez względu na swój etniczny rodowód utożsamiali się z językiem polskim, z kulturą polską, z polską racją stanu. Tu przecież należą nazwiska takich postaci, jak *Kościuszko*, *Mickiewicz*, *Moniuszko*, *Sienkiewicz*, *Piłsudski*, *Wańkiewicz*, *Iwaszkiewicz*, żeby pozostać przy kilku tylko przykładach najbardziej spektakularnych. Miana osobowe genetycznie ruskie lub z pewnymi tylko cechami ruskimi dają się odkryć w każdym większym środowisku z napływową ludnością kresową bez względu na jego zróżnicowanie społeczne czy zawodowe. Są takie dobrze widoczne również w środowisku polonistycznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego: *Karolczuk*, *Lewko*, *Łesiów*, *Łukaszuk*, *Makarski*, *Panas*, *Tyszczyk* (prawdopodobnie) oraz *Sawicki*.